

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pečetna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 85.

Soboto, 18. oktobra 1930.

Leto V.

Obnova demokracije je cilj.

Kaj pravi minister dr. Srskić?

Ministri v zadnjem času mnogo potujejo in govore občinstvu ob raznih prilikah.

V Velikem Bečkereku v Vojvodini je govoril minister pravde dr. Srskić, ki je, enako kakor drugi ministri, tudi govoril ter izjavil med drugim:

»Grešili bi, če bi obmetavali z blatom parlamentarizem in ljudi, ki so bili nositelji parlamentarizma v naši državi, ker bi s tem demantirali sami sebe. Odkrito in pošteno moram reči, da so imeli tudi mnogi strankarski ljudje poštene cilje...«

»... Kdor pozna vzroke, ki so dovedli do sedanjega stanja, kdor ima odprte oči, ... ta bo sam čutil, kako je ta defetizem prazna in osamljena želja onih političnih desperadov, ki vidijo in čutijo, da je je čas pogazil, ki čutijo, da se nikdar več ne bo vrnila ona doba, ko so strankarsko in osebno samovoljnost predpostavljali bitnim in življenjskim koristim naroda in države.«

»... Ta režim nazivajo absolutističen, nasilen. Toda ta režim je postavil vsakogar na svoje mesto. Ali čuti kdo kako nasilje ali samovoljo? Ali čuti kdo, da nima več političnih pravic in svobodčin kakor jih je imel prej? ...«

»... Ta sistem ni naš cilj, ampak samo sredstvo, da pridemo do popolnega izlečenja vseh onih bolezni, ki so razjedale naše narodno in državno telo, da pridemo do zdrave, prave in resnične demokracije. Ta sistem bo trajal tako dolgo, dokler vlada ne bo izvršila vseh onih velikih nalog, ki so ji poverjene. Ta sistem nazivajo diktaturo. Toda to ni diktatura nad narodom, nego samo nad onimi malimi tirani, nad onimi ozkosrčnimi in zaslepljenimi partizani, ki so zaradi svojih osebnih in strankarskih koristi in na ljubo svojim kapricam zapostavljali koristi države in naroda.«

V govoru ministra dr. Srskića je nekaj značilnih stavkov, zato ga priobčujemo.

Izjave gospoda Uzunovića.

V Skoplju je bilo posvetovanje z meščani. Član vlade g. Uzunović je na tem razgovoru med drugim povedal tudi naslednje:

»Gospodje, ni več strank! Namesto, da vi čitate novine, smo mi sami prišli med narod, da ga obvestimo, da se ne vrnemo več k političnim strankam, ker političnih strank sploh ni več v naši državi, niti se te v tisti obliki, v kateri so obstojale doslej, ne morejo več povrniti.«

V Tetovu pa je rekel g. Uzunović:

»Naša pot ni prav v nobeni zvezi s strankami. Stranke niso bile nič vredne in jih ne potrebujemo. One so luksus za naš narod in njegovo kulturo in ekonomsko stopnjo. Kadar se bo narod dvignil na višjo stopnjo blagostanja, dasi si je more privoščiti, pride odločba od one strani, od katere je došla ta. A do takrat se ni treba nič brigati za to, nego samo delati, in ne samo dneve zapravljati, kakor je to bilo za časa strankarskih prepričev.«

Ob tej priliki je rekel, kakor poročajo nekateri listi, g. Kumanudi:

»Nimam vam kaj povedati, ker sem z molkom odobril vse g. Uzunoviću.«

Socialni demokrat dr. Pavel Loebe, predsednik nemškega parlamenta.

Složen nastop fašistov in nacionalcev.

Dr. Loebe je bil predsednik že v prejšnjem parlamentu. Izvoljen je bil za predsednika tudi v novem parlamentu. Levičarske stranke so hotele preprečiti njegovo izvolitev, toda se jim to ni posrečilo, ker je socialno-demokratska stranka največja in ugledna stranka v parlamentu. Glasovalo se je poimensko.

Oddanih je bilo 556 glasovnic, od katerih sta bili dve neveljavni. Kot predsedniški kandidat je prejel dr. Loebe 266 glasov, voditelj nemške ljudske stranke dr. Scholz 179, komunistični kandidat 68 in nemški na-

cionalcec Graf 41 glasov. Vršila se je na to ožja volitev, pri kateri je bil izvoljen socialni demokrat dr. Pavel Loebe predsednikom, prvim podpredsednikom narodni socialist z 288, drugim podpredsednikom poslanec centra Esser s 171 glasovi.

Po volitvah so vprizorili narodni socialisti rabuko, ki se je pa poglela. Zlasti so se jezili na nemško ljudsko stranko, ki so jo hoteli pridobiti proti socialnemu demokratu Loebeju za svojega kandidata dr. Scholza, ki ga je nemška ljudska stranka odklonila.

Dunajski Heimwehr je že izgubil glavo

V Heimwehru se bijejo tri smeri. — Dr. Schobrov blok ne bo velik. — Socialni demokrati edini.

Dunajski Heimwehr se prepara, katere politične skupine naj bi podpiral. Ena skupina bi rada podpirala krščanske socialce, druga hoče svobodno voliti, tretja pa zahteva, da naj bi dunajski heimwehrovci sodelovali z demokratskim meščanskim blokom, ki ga vodi dr. Schober. Ta razkol pa prehaja že na podeželske organizacije. Na Bavarskem se je minister Starhemberg tudi pogajal s Hitlerjem, da bi pridobil narodne socialiste za sodelovanje s Heimwehrom. Hitler je namreč zahteval, da morajo izstopiti iz Vaugoinove vlade, če hočejo imeti uspehe; predvsem bi moral izstopiti iz vlade knez Starhemberg. Šele tedaj bi bilo mogoče govoriti o sodelovanju z narodnimi socialisti. Šesturna pogajanja so bila brez uspeha.

Dr. Schobrov blok srednjih meščanskih strank izgubi najbrže Ve-

lenemce, ker zahtevajo demokrati, da se sprejme v volilni program takojšnja rešitev verskih vprašanj, česar ti ne sprejmejo. Velenemci utegnejo torej pri volitvah nastopiti samostojno.

Hitler je poslal razentega svoje najboljše agitatorje v Avstrijo ter poslal narodnim socialistom tudi denar, da bi vodili pučistske izgrede. Nedeljski dunajski spopadi so že sad te akcije, kar bo pa le osmešilo pučiste.

V najugodnejšem položaju se nahaja avstrijska socialna demokracija, ki, kakor je nanjo od vseh strani silen naval, ostane tudi v tem hudem volilnem boju enotna. Že danes živi ves socialnodemokratski pokret v trdnem prepričanju, da mu more ta ena najtežjih borb zadnjih deset let prinesiti le uspehe, številčne in moralne.

Izmišljena zarota proti Pilsudskemu.

Navaden volilni manever.

V pondeljek so se vršile v Varšavi in drugod na Poljskem hišne preiskave pri opozicionalnih strankah ter je bilo več voditeljev strank aretiranih. Vlado časopisje trdi, da je bivši socialnodemokratski poslanec organiziral atentat, da so se pa najete osebe pred atentatom ske-

sale in zadevo izdale. — Socialnodemokratski dnevnik »Robotnik« odločno zavrača te vesti kot izmišljotino, ki ima namen vplivati na volitve. Ako se je atentat v resnici pripravljal, je mogla to biti le akcija posameznika, ne pa socialnodemokratske delavske stranke.

Meščanski tisk proti socializmu.

Izmišljotine in neresnične vesti mesto argumentov.

Češki klerikalni list »Venkov« je pred meseci objavil članek proti socializmu, češ, da naj sodelujejo aktivno v meščanski politiki. Navaja socialiste v Nemčiji, Franciji in v Angliji, češ, da ne morejo nikjer upravljati države in da vse državne blagajne izpraznijo. Tako piše ta list, kakor govore »modri politik« po beznicah. Macdonald ne more ničesar storiti proti nezaposlenosti. Te umazane čenče in neumnosti ponavljajo tudi jugoslovanski listi onih skupin, ki so zveste narodu in državi v besedah, kadar pa gre za denar za potrebe splošnosti, tedaj je — narodno gospodarstvo — to je njih žep, v nevarnosti.

Kdo ovira delo socialistov? V Nemčiji, Angliji ali Franciji in drugod? Ali ne povsod konservativci in reakcionarci? Ali ne meščanske stranke, ki imajo v teh režimih večino? Ali niso njihove stranke, ki vsako delavsko zakonodajo odklanjajo, kriče in bobnajo alarm proti

najnavadnejši opravičeni zahtevi nezaposlenih, če je govor o konkretni pomoči? Sedaj si upajo trditi, da socialisti nočejo ničesar storiti za delavstvo.

Socializem je svetovna ideja, znanost, svetovni problem, ki ga priznavajo znanstvene avtoritete. Taki šmoki njegovega pomena ne bodo zmanjšali.

Po vsem svetu se delovnim slojem godi krivica, ker nimajo tistih pravic, ki jim gredo. Razvoj pa imperativno veleva: Človek si, kakor vsi drugi; zato ti tudi gredo pravice kakor vsem drugim! Meščanska demagogija te resnice ne bo ovrгла, ker se bolj in bolj dani. In ob belem dnevu si bomo povedali resnico iz oči v oči.

Te demagogije bo enkrat konec. Človeštvo pa postane enakopravno.

Nova zakona. Kralj je podpisal zakon o žandarmeriji in zakon o likvidaciji zaseženega vojnega plena.

Kulturne zadruge.

Kakšen bo njih namen? — Potreba privatne inicijative.

V Beogradu izdelujejo zakon o kulturnih združenjih, ki naj imajo v glavnem namen pospeševati podeželsko kulturo. Zadruga bodo osnovane po političnih okrajih ali srezih ter bodo pod nadzorstvom političnih oblasti, oziroma ministrstva prosvete. — Iz objavljenih poročil ni razvidno, v kakšnih mejah se bodo gibale te zadruge, kar bi bilo vseka kor zanimivo vedeti. Pospeševanje kulture je najvažnejši činitelj v razvoju držav in družbe. Zato je ta kapital zakonodaje prav važen in bi bilo prav, če bi se o njem tudi javno razpravljalo, oziroma bi se prilagodila zakonodaja dejanskim potrebam, vendar s pridržkom, da mora zdrava kultura imeti svoboden razmah, v kolikor ne prihajajo pedagoški in etički momenti v poštev.

Če imajo te kulturne zadruge namen, da se narod v državi dvigne na enako stopnjo, da se zbudi v njem, kjer še tega ni, zanimanje za izobrazbo in samoizobrazbo, za strokovno znanje, za splošno kulturo, utegne ustanovitev takih združenj splošnemu razvoju koristiti, toda le tedaj, če bodo služile absolutno kulturnim in eventualno strokovnim svrham. Zakaj, nedvomno je potrebno med narodom v državi jako dvigniti interes za izobrazbo.

Atentat v Vrhpolju.

Številne aretacije.

Atentat, ki je bil izvršen na fašističnega učitelja Sottosantija v Vrhpolju na Vipavskem, še vedno ni pojasnjen. Preiskava bo te dni zaključena. Od aretirancev bodo štiri izpustili iz zapora, deset jih pa obtožijo, ki so direktno ali indirektno zapleteni v atentat.

Fašisti torej sploh še ne vedo, ali so aretiranci kaj v zvezi z atentatom ali ne.

V Gorici imajo pa še celo vrsto oseb v zaporih, ki jih sumijo, da so člani neke slovenske teroristične organizacije ter da propagirajo protifašizem.

Ogromna kovinarska stavka v Berlinu.

126.000 delavcev je na poziv strokovnih organizacij obustavilo delo.

Kakor poročajo časopisi iz Berlina, so dne 15. t. m. izdale strokovne organizacije oklic za obustavo dela, kateremu so se povsod odzvali delavci-kovinarji tako, da točasno stavka 126.000 kovinarjev. V obratih pa se zaenkrat še nahajajo z dovoljenjem strokovnih organizacij, uslužbenci, ki so stari nad 60 let in pa vojni invalidi.

Priprava za Pan-evropo.

Delo komisije začne v mesecu januarju.

Komisija Društva narodov za sestavo predlogov za rešitev vprašanja Panevropo, je pooblastila tajništva Društva narodov, da se skliče seja evropske komisije dne 19. januarja 1931, in sicer se povabi nanjo 27 evropskih držav. Društvo narodov pa prične s svojimi sejami dne 12. januarja 1931. Snov za sejo evropske konference pripravi poseben odbor, ki so mu pritegnjeni vsi ravnatelji sekcij Društva narodov, ki prihajajo pri vprašanju v poštev.

Važnost ženskega gibanja.

Žena v delavskem gibanju.

Te dni je zborovala v Zagrebu Jugoslovanska ženska zveza. Zveza je organizacija meščanskih žen, ki pa ima v razvoju vendarle svoj kulturni pomen.

Delavskega ženskega gibanja pa imamo v Jugoslaviji razmeroma malo, da bi prav delavstvo moralo gojiti žensko gibanje iz dveh razlogov in sicer:

Prvič, ker so žene odgojiteljice naroda kot matere in drugič, ker so delavčeve tovarišice v delavnici, v tovarni in pisarni.

Imamo sicer nekaj delavskega ženskega gibanja v nekaterih mestih, kakor v Ljubljani, Mariboru in Beogradu. Imamo po strokovnih organizacijah mnogo tovarišic članic. To so kadri žen in deklet, toda ti kadri se morajo povečati, njih aktivnost se mora poživiti ter zbuhati med njimi čut delavske solidarnosti in enakovrednosti z moškimi delavci. Delavski pokret, mož in žena, mora biti enoten, v bistvu celota.

Seveda ni to vprašanje tako enostavno. Če pride delavka, žena ali dekle v organizacijo, mora vedeti moški in ženski delavec, da je prišla vanjo zato, da pomaga v socialni borbi in se uči spoznavati delavske vprašanja in cilj organizacije. To je bistven namen. V organizacijah ne sme biti ne fizičnih ne moralnih izkoriščevalcev, marveč morajo biti le nesebični, solidarni tovariši in tovarišice, ki se med seboj upoštevajo in spoštujejo. V taki organizaciji se ohrani zdravo tovarištvo, normalen razvoj, prepojen z idealnim poletom neomejenega medsebojnega zaupanja, ki vodi k uspehom.

Tak duh v organizacijah je predvsem potreben. Če, žal, delavke pogostoma niso imele prilike po krivdi današnje družbe, da bi nastopale dovolj samostojno v življenju, je pa zato poklicana organizacija, da to vrzel izpopolni. To se doseže z nesebično tovariško vzgojo in s kulturnim delom v organizacijah.

Ne sme nas biti sram, če to priznamo. Vprašati se le moramo, v koliko smo krivi delavci, da nimamo pri nas tako močnega delavskega gibanja, kakor ga imajo po vseh naprednejših državah. Ali ni temu kriva naša majhna inteligenca, naša nekolegialnost, naše premajhno spoštovanje do svojih sobojevnic? Ali so morda drugačni vzroki?

Vidim samo namen gibanja; zato sem tele vrstice napisal, ki ciničkom ne bodo všeč. Želim pa, da o tem še kdo kaj napiše. Drugi listi pišejo o ženitvah, o plesih, o vremenu.

Naši prijatelji in prijateljice pa naj kaj napišejo, kako bi dvignili ugled našega gibanja. Ali morda ne tako, kakor pravim?

Širite naš list!

Doma in po svetu.

Jugoslovenstvo. Pod pojmom »jugoslovenstvo« razumemo danes miselnost, ki stoji na stališču edinstvene države, to je, da vidijo vsi državljani te države v njej celoto, in sicer politično in gospodarsko ter se tej miselnosti — prilagode, če bi je še ne imeli. Povedali smo že, da mora obstojati ta edinstvenost ne samo v miselnosti, ampak tudi v dolžnostih in dejanjih, če vzamemo državo tako kot je. Politična edinstvenost je tukaj in vsak, kdor bi se prerekal o tem vprašanju, bi samo oviral razvoj. K zdravi miselnosti pa spada absolutno tudi miselnost, da mora imeti v edinstveni državi delavec enake politične in socialne pravice kakor drugi državljani in popolno svobodo, da se za te svoje pravice poteguje. Ta misel je izrečena sicer v manifestih režima, večina ljudi pa, ki govore sicer o državni miselnosti, to enostavno prezre. Misel edinstvenosti bo popolna šele tedaj, ko bo obsegala pravice in dolžnosti za vse državljane v enaki meri, predvsem v glavah in dejanjih onih, ki sicer tudi pravijo, da so za delo v novem pravcu. Kot zgled moramo ravno navesti tisto Stankovičovo beograjsko strokovno organizacijo, ki je sama poročala, da so ji dali podjetniki velike denarne podpore ter so te podpore utemeljevali s tem, da bo ta organizacija podpirala delodajalske organizacije v borbi za njih interese. To pač ni nič drugega, kakor ustanavljanje rumenih organizacij, ki naj imajo namen, škodovati svobodnim delavskim organizacijam, kadar se nahajajo v boju za socialne pravice. Beograjski delodajalci so to tudi sami povedali. Zato mislimo in smo prepričani, da pristranska miselnost o državnem edinstvu ni prava. Pač pa je miselnost edinstvenosti prava, če so zajamčene v njej pravice vseh državljanov. **Edinstvenost ni v tem, da hlapčuje delavstvo delodajalcem in ne v tem, da hlapčujejo delodajalci delavcem.**

Železniška zveza Št. Janž-Sevnica. Razpis za gradbo železnice in cest je imel ugoden uspeh. Gre za naprave v znesku dveh milijard dinarjev. V tem načrtu je tudi železniška zveza Št. Janž-Sevnica.

Sterilizacijski zavod za mleko zgradi beograjska občina. V sredo so polagali temeljni kamen novi zgradbi. Beograjska občina je v tem pogledu naprednejša kakor naša mesta in industrijski kraji.

Dunajski kardinal dr. Piffl o volitvah. Dunajski kardinal Piffl pa ne nastopa proti fašistom v svojih nastopih za volitve. — V Mödlingu je govoril za obrambo starih katoliških tradicij proti — številnim sovražnikom cerkve. Iz njegovih besed je bilo posneti, da proti revoluciji s strani socialnih demokratov ter da je treba voliti stranke, ki varujejo cerkev, to je krščanske so-

Pozor! Pozor!

Nagrade v vrednosti po 50.000 dinarjev prinese

RADION

nagradna naloga onim, ki bodo rešili nalogo

Pojdite takoj k svojemu trgovcu, da Vam da karto za sodelovanje pri nagradni nalogi in točne pogoje!

cialce in Starhembergove fašiste. — Nadškof v Mainzu je rekel nekoliko drugače.

Landbund ne gre z dr. Schobrom. Pogajanja z Landbundom, da pristopi k bloku meščanske sredine, niso privedla do soglasja in bo Landbund vložil samostojne kandidatne liste.

Dr. Strafella je že preskrbljen. Za svojega miljenca »marksistenfreserja« dr. Strafello so krščanski socialci že poskrbeli, da ne bo trpel »pomanjkanja«. Ob enem z imenovanjem za generalnega ravnatelja zveznih železnic, so mu dali tudi dekret, ki ga opravičuje do letne penzije po 24.000 šilingov, če bo opravljal službo vsaj 4 tedne. Do tega mora imeti pravico tudi, če bi po volitvah prišla kaka druga vlada na krnilo. Pa naj še reče kdo, da fašizem ni čisto navadna korupcija pod firmo nacionalizma.

Protest nemških intelektualcev proti smrtnim obsodbam v Rusiji.

Vrsta uglednih nemških literatov, umetnikov in učenjakov je podpisala spomenico, s katero protestira proti neprestanim smrtnim obsodbam v sovjetski Rusiji.

V Berlinu so poulični izgredi, ki jih prirejajo večinoma narodni socialisti, na dnevnem redu. V središču mesta so na vseh izložbah židovskih trgovin razbili šipe.

Trinajsta plača za državne uradnike in učitelje v Čehoslovaški je sprejeta z zakonom, ki je bil odobren v vseh zakonodajnih instancah. Čim podpiše zakon predsednik republike, stopi isti v veljavo.

Od treh na smrt obsojenih komunistov v Lvovu, radi katerih so bile v raznih evropskih mestih protipoljske demonstracije, so po reviziji obsodbe dva obsodili na dva in pol leta ječe, tretjega pa izpustili.

Francoski trgovinski minister Flandin na obisku v srednji in južni Evropi. Najprej je obiskal Prago, zatem Dunaj, Budimpešto, se mudi

Tone Maček:

32

Ženin iz Amerike.

»In še daleč tja preko! Glej na jugu Kozjanske hribe in Kum, tu pred nami Mrzlico, na zapadu grmade kamniških in gornjesavinjskih snežnikov, Medvedjak, Smrekovec, Urško goro, na severu Špič in Jošta, v ozadju zeleno Pohorje, na vzhodu Konjiško goro in Boč! In pod nama po zeleni dolini, ki jo reže srebrn trak bistre Savinje, so posejani gradiči, mična naselja in bele vasice, ki se stikajo vsaka okrog svoje cerkvice, kakor piščeta k svoji koklji. Prelepa je ta zemlja, ko bi le mogli vsi njeni otroci uživati njeno lepoto in njen blagoslov. A za mnoge izmed njih nima ona koščka kruha in ne mesta, kamor bi glavo položili. Tira jih v daljno tujino, ki izžema njihove moči, ruši njihovo zdravje in ubija ljubezen do rodne grude. Mnogim je mati, a še več jih je, ki jim je mačeha.«

»Ne bodi tako črnogled: — Vremena Kranjcem bodo se zjasnila —!«

»Gotovo, ampak šele takrat, ko ne bo več ne »Kranjcev« in ne »Štajercev«, in ko se slovenstvo ne bo več merilo po velikosti posestev, bančnih vlogah in doktorskih naslovih, ko bo človeku v največjo čast njegova žuljava dlan in njegovo najvišje plemstvo, svobodni razum.«

»Ne vem, če bi to koristilo slovenskemu značaju naše zemlje.«

»Vrag z njim, s tem slovenstvom. Res ne vem, kaj bi naj nas odlikovalo pred drugimi narodi. Sicer pa, kadar bomo enkrat tako daleč, nam slovenstvo tudi nič več potrebno ne bo; takrat bomo samo en del velike družine svetovnega bratstva!«

»Tega midva najbrž ne bova dočakala.«

»Vseeno, tudi ideja je nekaj vredna. Včasih je kakor zdravilo, kakor balzam na skelečo rano.«

Moža sta šla naprej. Ko sta končno dospela pred Zagajkino kočjo, je Lojze upehan sedel zunaj na klop, Nande je pa vstopil v vežo in tiho pokljal Zagajko iz kuhinje:

»Dober večer, mati. No, kako je s Tilko?«

Njo je takoj posilil jok, in medtem, ko si je brisala s predpasnikom oči, je pripovedovala:

»Izgubila sem vsako upanje. Odkar mi je ušla doli v vas, leži skoraj nepremično. Sama kost in koža je je. Ne je nič, spati ne more, le tu in tam malo zadremlje, dokler jo kašelj zopet ne vzbudi. Ko je bilo še bolj hladno in deževno, je kazala še nekoliko življenja, zadnji dni je pa pritisnila vročina, zrak je suh, in to jo hoče kar zadušiti. Pamet jo je čisto zapustila, komaj, da me še spozna. Le Toneta ima še vedno v mislih. Bojim se vsak čas najhujšega.«

»Ali sedaj spi? Lahko greva k nji?«

»Ne vem, če spi. Leži z zaprtimi očmi, kakor vedno. Če jo pokličem, bo odprla oči.«

Prišleca sta tiho vstopila. Bolnica je ležala brez življenja, kakor mrlič. Na globoko vdrtih očeh so ležale tenke modre veke, med vpadlimi lici je izstopal tenak, šiljast nos, tenke, posinele ustnice so bile tesno stisnjene. Prsi so se ji sunkoma dvigale in

pri vsakem dihlaaju ji je zagrgalo v sapniku.

Mati jo je rahlo poklicala. Počasi je odprla oči. Pogled je objel mater in obvisel na Nandetu, ki je stal poleg nje. Nande se je nagnil nad posteljo in vprašal:

»Ali me poznaš, Tilka?«

Ni takoj odgovorila. Morala je zbrati misli.

»Nande!« je šepnila.

»Prišel sem te obiskat. In gosta sem ti pripeljal. Ali ga hočeš pozdraviti?«

Stopil je na stran in pomignil Lojzetu. Ta je pristopil k postelji in iztegnil desnico v pozdrav.

Tilkine trudne oči so se nenadoma široko odprle, v motnem pogledu se je pojavil blesk, mišičje v obrazu je vzdrgetalo, ustnice so zatrepetale in se raztegnile v utrujen smehljaj, napela je vse moči, da dvigne svojo desnico in jo prinese ponujeni nasproti.

Komaj slišno je dahnila:

»Tone! — Vendar si prišel —!«

Osupli so se vsi trije spogledali.

sedaj v Beogradu, odkoder obišče še Sofijo, Angoro in Atene ter se vrne preko Marseille v Pariz. Heimwehrovski krogi na Dunaju so zelo razburjeni radi njegovega obiska. Obiskal je zveznega kanclerja dr. Seipla in mu je baje bral levite radi pustolovne politike Heimwehrovcev. Dunajsko heimwehrovsko časopisje kaže zato zadnje dni neko umerjenost.

General Kutjepov. O ugrabljenem ruskem generalu so mnogo pisali, ne da bi mogli ugotoviti, kam je izginil iz Pariza. Sedaj poročajo ruski emigrantski listi, da so ga res ugrabili člani ruske čeke, da bi jim izdal, kakšne zveze ima z Rusijo. Njegov prijatelj iz Berlina ga je odvedel z avtomobilom in tam so ga omamili s kloroformom tako močno, da je umrl, ne da bi se zavedel. Kriva agenta čeke so povabili v Rusijo, a je šel v Rusijo le eden in je bil obsojen, ker je to storil brez ukaza. Seveda je morda tudi ta vest le bajka.

Nasprotja med angleškimi konservativci. V vprašanju proste trgovine je prišlo med pristaši angleške konservativne stranke do ostrih nasprotstev. Vodja Baldwin vztraja slejko prej na principu zaščitnih carin. Ker pa je to na Angleškem triumf, ki igra pri vsakih volitvah veliko vlogo, zato je vedno več pristašev konservativne stranke za svobodno trgovino. Pričakovati je, da se bo stranka ali razbila, ali pa bo moral Baldwin iti.

Fašisti bodo služili deset let v milici. Italijanski veliki fašistični svet je sklenil, da morajo fašistični miličniki služiti v milici deset let. Očividno je, da ustvarja Mussolini poleg redne vojske še svojo vojsko, ker čuti, da mu redna vojska ne zaupa.

Republikansko gibanje v Španiji vedno bolj narašča. Kljub aretacijam voditeljev delavskega in opozicijskega gibanja se republikansko gibanje vedno bolj širi. Na univerzi v Barceloni so dijaki sneli po sobah vse slike kralja in jih javno sežgali. Delavske stavke se po vseh krajih širijo. Ko sta se pripeljali v Madrid žena in hči pregnanega senatorja Macia, jima je prebivalstvo priredilo burne ovacije, pri katerih je prišlo do krvavih spopadov s policijo. Španska pezeta je padla skoraj za 50 odstotkov. Državna banka hoče radi varnosti naložiti svoj zlati zaklad v inozemskih bankah.

Rusija potrebuje 200.000 delavcev. Sovjetski gospodarski krogi izjavljajo, da potrebujejo 200.000 izučenih delavcev različnih industrijskih strok. Brezposelnih v Rusiji baje nimajo. Te dni odide z Dunaja 350 avstrijskih izučenih mehanikov in elektrotelničnikov v Rusijo po dogovoru s sovjetskim zastopnikom. Dobijo prosto vožnjo in mesečno po 300 do 400 rubljev. Pri prehrani in dobavi živil imajo prednost pred ruskimi delavci (!). Zavezati se morajo, da vztrajajo v sovjetski službi vsaj eno leto. Rusiji primanjkuje strokovnjakov, kvalificiranih delavcev, dočim je število brezposelnih, nekvalificiranih, zelo visoko. V Evropi je edino Francija, ki je še v srečnejšem položaju, kar se brezposelnosti tiče. »Francoska bela kuga«, proti kateri grme katoliški listi, je pravi blagoslov za nas Slovence, ki tam iščemo zaposlenja.

Nelegalne indijske nacionalistične organizacije razpuščene. Indijska vlada je prepovedala vse nacionalistične bojne organizacije ter aretirala nad 150 vodilnih članov. Policija je zasedla osrednji urad nacionalističnega kongresa v Bombaju ter zaplenila opremo in listine. — Nemiri, bojkot in demonstracije se sicer še vedno ponavljajo, vendar v manjši meri. Vlada se je bala, da zanetijo nacionalisti novo propagando.

Tudi v Ameriki nemiri brezposelnih. V Bostonu je prošli terek demonstriralo veliko število brezposelnih, ki so naskočili dom strokovne zveze in ga precej poškodovali. Policija jih je razgnala in mnogo aretirala.

V Braziliji se vrše krvavi boji, pri katerih so vladne čete redno tepene.

Otok sužnje v Rdečem morju. V Rdečem morju, blizu abesinskega obrežja, se nahaja samotni otok, o katerem se je splošno mislilo, da je neobljuden, dokler niso neki ubežniki pripovedovali o tem otoku strašne stvari. Otok je namreč središče kupčije s sužnji v Afriki in Aziji. Arabske roparske tolpe so lovile afriško in arabsko ljudstvo, moške, ženske in otroke in so jih prevažale na ta otok, od koder so jih prodajali v razne kraje. Vse javne hiše od Bombaya do Marseille so dobivale ženski material s tega otoka. Družbe roparjev so organizirale vsako leto velika romanja v Meko, a med potjo so roparji napadli romarske karavane in jih odvedli kot sužnje na otok. Nekoč se je nekemu dekletu posrečilo pobegniti z otoka in na ta način je o tem zvedela tudi komisija za pobijanje suženjstva pri Društvu narodov. Komisija je organizirala posebno ekspedicijo, da zadevo prouči. Posrečilo se ji je obrežno stražo podkupiti in priti na otok, kjer so se ji nudili strašni prizori. V skale so bile vsekanе luknje, v katerih so bili nesrečniki zaprti. Kdor se je zoperstavljal, so ga prepeljali na neko napol potopljeno ladjo blizu otoka, ki jim je služila za ječo. Komisija za pobijanje suženjstva izdeluje sedaj predloge na Društvo narodov, ki naj v bodoče onemogoči trgovino s sužnji.

Azili za samce. V Pragi sta bili te dni otvorjeni dve novi zgradbi, ki naj služita kot dom samcem in takim zakonskim parom brez otrok, katerih mož in žena hodita v službo in ne moreta vzdrževati lastnega gospodinjstva. Posamezne sobe z malo predsobico so opremljene z vsem komfortom, elektriko, vodom z mrzlo in toplo vodo, centralno kurjavo in s plinskimi rešoji tako, da si samci lahko sami skuhamo zajtrk in eventuelno tudi večerjo. V vsakem nadstropju je več kopalnic, v pritličju hišna restavracija. Najemnina je razmeroma nizka. — Samcem se torej ni treba več potikati in se pustiti izkoriščati po raznih mebliranih sobah. — Kdaj bomo še pri nas tako daleč?

Tudi mesto Olomuc zida krematorij, sedmi na Čehoslovaškem. Stal bo 1.200.000 Kč.

Čudna osveta pekovega pomočnika. Pekovskemu mojstru Friederiku Kornelhoferju v Goblitzu na Avstrijskem je pekovski pomočnik Josip Veršnik ukradel kolo in je bil zato obsojen na 3 mesece zapora. Ko je odsedel, je premišljeval, kako bi se maščeval. Splazil se je neko noč v Kornelhoferjevo pekarno, vzel je 120 kg masti, 180 kg marmelade, 30 litrov marelične marmelade, 6 litrov kuhanih višenj, 6 litrov malinovega soka in je vse skupaj zmešal v korito, v katerem se mesi testo, in je zmešal. V mešanico je potem razbil še 250 jajc in je stresel nanjo še kekse, ki so ležali pečeni na šestih velikih ploščah. Ko je vse dobro zmešal, je vzel še enkrat kolo, radi katerega je bil kaznovan in jo je odkuril. Pa so ga vseeno zopet vjeli. Sedaj čaka, koliko mu bodo topot prisodili. — Kaj so napravili s čudovito mešanico v mesilnici, o tem pa poročilo molči. Mastna je bila zmes na vsak način dovolj.

Vojaški vlak strmoglavil v prepad. Pri prevažanju vladnih čet v Braziliji je neki transportni vlak s 1000 vojaki iztiril in padel v globok prepad.

Požarna katastrofa v ruskem kinu. Med predstavo v kinu delavskega kluba v Astrahamu ob Kaspijskem morju, je nastal požar, ki je uničil celo poslopje, pri čemur je našlo 17 oseb smrt v plamenih, med temi nekoliko otrok. 14 oseb pa je zadobilo težke opekline.

Roparski napad na gospo županjo mesta Chicago. Ko se je soproga čikaškega župana Thompsana vračala z nekega avtomobilskega izleta, so jo napadli trije moški, ki so v njenem spremstvu se nahajajočega policijskega šoferja pobili, njo pa nato izropali. Med drugimi dragocenostmi so ji vzeli

Kaži vedno Tvoje lepe zobe

in ohrani jih zdrave in biserno bele z dnevno uporabo skozi 40 let preizkušene zobne paste

Sargov
KALODONT
Lepši zobje

li prstan, vreden 10.000 dolarjev. Drugič bo pustila gospa županja svoj nakit raje doma.

Parižani se po noči ne bodo več vozili v okolico. Z ozirom na številne roparske napade v pariški okolici, je policijski ravnatelj pooblastil lastnike in šoferje avtotaksij, da jim v bodoče ni treba po noči voziti v okolico, ako potnik ni pripravljen pred nastopom vožnje, se pri najbližjemu policijskemu komisarijatu legitimirati.

Ljubljana.

Palačo za univerzitetno knjižnico bodo zidali spomladi v Ljubljani. Sedaj je 150.000 knjig broječa knjižnica nastanjena v prostorih neke šole na Poljanah, ki pa so radi svoje tesnobe ovira razvoja knjižnice. — Načrte za zgradbo je napravil prof. Plečnik.

Maribor.

Občina Krčevina in viničar barona Twikla. Pred meseci sta se sprla viničar barona Twikla v Krčevini in pa mladi baron Twikl, veleposestnik pod mariborsko Piramido. Posledica prepira je bila seveda odpoved službe viničarju, ki bi moral kar čez noč zapustiti tudi stanovanje. Viničar pa se je temu uprl in prepir je prišel pred viničarsko komisijo občine Krčevina pri Mariboru. Gospa Mehtilda Twikl, zemljeknjižna lastnica veleposestva, pa je vložila še tožbo na izpraznitev stanovanja proti viničarju. Razprava pred viničarsko komisijo ni imela uspeha. Nato pa je občina Krčevina, ki ji načeluje župan g. Peklar, vložila enostavno pri okrajnem sodišču predlog za prisilno deložacijo Twiklovega viničarja. Viničar se je proti tej deložaciji pritožil po svojem odvetniku na okrožno sodišče in uveljavljal, da občina sploh nima nobene pravice predlagati deložacije, najmanj pa v smislu viničar-

Knjige Cankarjeve družbe izidejo letos meseca oktobra. ---

Kdor še ni član, naj ne odlaša in naj plača članarino 20 Din.

Naročnik „Delavske Politike“ se mora zavedati velikega pomena Cankarjeve družbe in zato mora biti član Cankarjeve družbe.

**Ne pozabite.
Proletarci smo!**

skega reda pri sodišču, kar bi moral vedeti zlasti župan kot že večletni predsednik viničarske komisije. — Okrožno kot rekurzno sodišče je tudi ugodilo pritožbi viničarja, sodni postopek po predlogu občine Krčevina izreklo nični, zavrnilo izvršilni predlog za prisilno izpraznitev viničarskega stanovanja in še naložilo občini Krčevina plačilo odvetniških stroškov. Tako torej zastopa občina Krčevina koristi svojih občanov po županu g. Peklarju. Mnenja smo, da bi moral plačati sedaj za odvetniške stroške g. župan Peklar iz svojega žepa, ker bi vendar kot župan občine, kjer ima zelo mnogo viničarjev, moral že davno poznati viničarski red z dne 20. juli. 1928, ker je po zakonu predsednik viničarske komisije.

OUZD hoče svojo zgradbo v Mariboru razširiti. Lokalni listi poročajo, da namerava OUZD spomladi poleg svoje poslovne palače na oglu Sodne in Marijine ulice, ki se že gradi, zgraditi še stanovanjsko hišo na oglu Marijine in Vošnjakove ulice in bi bil na ta način cel kompleks pred sodnijsko palačo zazidan. Mi smo že svoj čas opozarjali na to arhitektonsko važnost, bojimo se le, da to ni zopet časopisna raca. Dolžnost OUZD bi bila vsekakor, da tudi za Maribor nekaj stori, kjer je velik kontingent plačevalcev zavarovalnih prispevkov. S tem bi bil tudi vsaj majhen prispevek k omiljenju stanovanjske bede v Mariboru.

Grozdje in jabolka. Letos je narava Maribor in širšo okolico zopet oblagodarila z grozdem in sadjem. Ze nekaj tednov traja na tukajšnjem kolodvoru živahno nakladanje zlasti jabolk, ki se odpošiljajo v največji meri v Nemčijo. Jabolka so kljub temu, da jih je mnogo, zelo draga, saj jih kmetje prodajajo na veliko celo po 3 in 4 dinarje za kilogram. Prekupčevalcev kar mrgoli in govori se, da ti sijajno zaslužijo. So tedaj kmetje zadovoljni, prekupčevalci tudi in najbrž bodo kupci v inozemstvu tudi še prišli na svoj račun, kajti jabolk se

lahko proda, kolikor jih je. To je gotovo iz narodno-gospodarskega stališča razveseljivo. Toda delavstvo, zlasti industrijsko, nima od tega naravnega daru takorekoč nič. Kajti za našega delavca je to sadje luksuz, tudi, če bi si ga mogel kupiti večjo količino, kar pa ne more. Noben delavec ne more žrtvovati več sto dinarjev za jabolka. Ako pa jih kupuje na kilograme, pa stanejo polovico in pozneje še enkrat toliko kot na debelo. Proletarec mora tedaj s svojo družino žalostno gledati, kako se ta dar narave odvaža daleč ven, v dežele s takozvano zdravno valuto! Jabolka so torej danes naš najboljši eksportni predmet. Na majhnem vozičku pripelje kmetič s kravicami jabolka v mesto, pa prejme 4000 do 5000 Din in to brez posebnega truda, kajti naš kmet večinoma noče ali sploh ne zna sadnega drevja gojiti in negovati. Nekoliko več smisla ima za vinograd, kateremu posveča mnogo pažnje in ki ga stane mnogo truda in denarja, pa mu niti približno toliko ne vrže kot sadovnjak; kajti za grozdje ne dobi niti toliko kot za jabolka. Seveda je grozdje na trgu drago, toda cena mu zraste šele na trgu. Kmet bi, če bi bil pameten, tudi grozdje mnogo lažje spečal. Če bi vinogradnik vrgel večje količine grozdja na trg, bi ga mogel prodati recimo po 4 do 5 dinarjev za kilogram, kar gotovo ne bi bilo z ozirom na poznejšo ceno vina premalo in konzument bi imel od tega več kot pa ima od vina. Seveda, da cena grozdja, 10 Din za kilogram, kakor ga prodajajo na našem trgu branjeve, ni v nobenem razmerju s ceno mošta. Zato tudi na tem polju velja isto, kar velja glede žita in kruha, da bi se morala producent in konzument sporazumeti in pridelke prodajati, oz. kupovati brez posredovalcev, ki igrajo vlogo parasitov, ker žive brez večjega truda na račun obeh. Dokler se to ne bo zgodilo, bo široka ljudska masa imela le malo ali pa nič od dobrih letin.

Pekovski pomočniki, pozor! V nedeljo 19. t. m. se vrši v društvenem lokalu, gostilna »Zlati konj«, ob 9. uri zelo važno pomočniško zborovanje. Pridite vsi in točno! Odbor.

Plesni tečaj »Svobode«. Maribor, se prične v soboto, dne 18. t. m., ob 20. uri v dvorani gostilne »Pri Roži« pod vodstvom priznanega plesnega mojstra g. Simončiča. Vabljeni so vsi člani in prijatelji, da se tečaja polnoštevilno udeležijo. Odbor.

SK Svoboda : SK Železničar. Prvenstvena tekma v nedeljo, dne 19. oktobra, ob 10. uri dopoldne na igrišču SK Železničar.

Med. univ. dr. Matko se je vrnil z vseslovenskega kongresa zdravnikov in zopet ordinira v Trubarjevi ulici 5.

Pevsko društvo »Grafika«, Maribor, priredi v soboto, dne 18. t. m. v prostorih gostilne Balon družabni večer s plesom za člane in po njih vpeljane goste. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstop prost.

Manufaktura, krzno, trenchcoati, Hubertus-plašči, usnjene suknje in pletenine. L. Ornik, Maribor, Koroška cesta 9. — Plačilne olajšave!

Studenci pri Mariboru

»Svoboda« v Studencih vabi na društveni večer, ki ga priredi ob priliki proslave svoje 10-letnice, dne 26. oktobra 1930 v gostilni Ilgo (preje Gačnik) v Studencih, s peštrm sporedom. Po sporedu ples. Svira priljubljena »Lovska godba«. Studenci. Začetek ob 15. uri. Vstopnina prosta.

Kočevje.

Čuden demanti protituberkulozne lige. Pred par dnevi je izšla v časopisju notica, da je v naši tkalnici 60 odstotkov delavk tuberkuloznih. Včeraj je pa izšla v listih izjava ljubljanske protituberkulozne lige, oziroma njene kočevske podružnice, da dotična notica ni od nje, da ona ni v tej smeri vršila nikakih raziskavanj. — To se dokaj čudno sliši. Izgleda, kakor da bi hotela protituberkulozna liga jemati podjetje v zaščito? Če niso v naši tkalnici razmere boljše kakor so n. pr. v mariborskih itd., potem je bila dotična notica popolnoma upravičena. Pričakovali smo, da bo protituberkulozna liga že iz lastne inicijative vršila taka raziskavanja, vsaj v svrhu statistike, če pa se omejuje na demantije, je pa že od začetka mrtvorojeno dete.

Prava KOLINSKA CIKORIJA!

»Prijatelj Prirode«, Maribor. V nedeljo, dne 19. oktobra, izlet na Lisco, k proslavi 6 letnice zagrebške podružnice. Odhod iz Maribora ob 5. uri zjutraj z glavnega kolodvora. Udeleženci naj se javijo v soboto, dne 18. okt. od 19.—20. ure v društvenem lokalu, Frankopanova c. 1/1. V ponedeljek, dne 20. oktobra, ob pol 20. uri odborova seja. Cvetko Kristan:

Borza dela.

Brezposelnost v avgustu v območju ljubljanske borze dela in njenih podružnic. Delo je iskalo 4721 oseb. — Prostim mest je bilo prijavljenih 2741. Posredovanj se je izvršilo 1820. Odpotovalo in odpadlo je 544 brezposelnih, ostalo pa 1. sept. v evidenci 2357. Na podporah je borza dela izplačala 16.642 Din. Izdanih objav za polovično vožnjo je bilo 380 v znesku Din 27.288,25.

Galoše copate snežni ževiji **igrate sanke, vozčki za punčice**

Ekspozitna hiša „LUNA“ lastnik Albin Pristernik
Samo na Aleksandrovi c. 19

Za jesensko sezono kakor tudi za bližajoči se božič imam preskrbljeno veliko zalogo in sicer: **nogavice za otroke**, par od Din 5.— naprej, črne, rujave, drap, sive in bele barve, **moške nogavice** od Din 5.— naprej, **damske nogavice** od Din 7.— naprej, flor-nogavice od Din 12.— naprej. — Za dobro blago jamčim! Nadalje nudim **vezenino** meter od Din 75.— naprej, **čipke** meter od Din 1.— naprej, **svilene trake** meter od Din 1.— naprej. Vse vrste **sukanca**. **Volnene pletenine-vezenine, šivanke, gumbje** in druge potrebščine za krojače in šivilje, po brezkonkurenčnih cenah. — **Lastna pletilnica in predtiskarija.** — Otroški jopiči s šepicami Din 40.—, jopiči za dečke Din 45.—, jopice za dame Din 55.—, moški jopiči Din 75.— vse iz čiste volne.

Specijalna izložba vseh vrst okraskov za božična drevesa.

SKLADIŠČNIK

dober prodajalec, več manufakturne in špecijske stroke, kavicje zmožen, dobi stalno službo. Plača po dogovoru. Nastop 1. januarja 1931. Prednost imajo oni, ki so že bili kot skladiščniki zaposleni, ter so zmožni poučevati petje. Lastnoročno pisane ponudbe z navedbo dosedanje zaposlitve je poslati do 1. novembra t. l. na naslov »DELAVSKI DOM«, TRBOVLJE.

Stavbena in gostilniška zadruga »DELAVSKI DOM« na Glincah pri Ljubljani razpisuje

mesto gostilničarja

Reflektanti za prevzem gostilne naj pošljejo svoje ponudbe, pod katerimi so pripravljene prevzeti. Stanovanje je v hiši. Za vsa pojasnila se je obračati le pisмено na načelstvo zadruga. — Najkasneje je poslati ponudbe do 30. oktobra 1930. Informacije se pa dobe v trgovini Konsumnega društva za Slovenijo, Tržaška c. 10, Glinca. — Prevzem gostilne koncem leta.

Načelstvo Stavbene in gostil. zadruga Del. dom Tržaška c. 10, Glinca pri Ljubljani.

Veletrgovina Igrač in galanterije

F. König, Celje

USTANOVLJENO LETA 1885

Velika izbira otroških vozičkov, usnjenih izdelkov, kovčegov, ročnih torbic, gramofonov, radio materijal i. t. d. po najnižjih cenah.

Izredno nizke cene! Največja zaloga plošč! Pravila vseh instrumentov!

MEINEL & HEROLD
Prodajalca: Trg Svobode Maribor.

VSE za pisarno in za šolo!

Otvorila se je

NOVA TRGOVINA S PAPIRJEM

Ljudske tiskarne Maribor na Slomškovem trgu 6

Vabimo vse, da poskusijo kupiti pri nas. Jamčimo dobro blago in konkurenčne cene!

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Rotovski trg štev. 6.

Posojila dajemo po ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 7% proti trimesečni odpovedi.